

NOVOVĚK: EMPIRISMUS: DAVID HUME (1711 – 1776)

„Jestliže jsme filosofové, měli bychom jimi být podle skeptických principů.“

1. Život: Vzhled versus jeho intelekt. Vstup na filosofické kolbiště již v 26 letech (Zkoumání lidského rozumu).

2. Cíl (osvícenecký): Vnést světlo do temnot lidského poznání.

3. Dva druhy filosofie:

a) Filosofie činu: srozumitelný jazyk pro lidi, málo přesná.

b) Filosofie hledající principy, jimiž se řídí náš rozum: nesrozumitelná lidem.

c) Humova filosofie: stojí mezi oběma – lehký jazyk, ušlechtilé myšlenky, není odtržená od života.

4. Dovězení vývoje britského empirismu: krajní empirismus, agnosticismus.

5. Osvícenec: Filosofie musí být jako přírodní věda – vychází pouze z fakt.

- Vyloučení pojmů, které nemají smysl: substance, hmota, duch, Bůh, objektivní morálka, všechny abstraktní pojmy (pes, dům...).
- Filosofie D. Huma jako věda o vytváření obsahů lidského vědomí s jistou poznávací hodnotou.

6. Východisko filosofie D. Huma – empirické: Nic není v rozumu, co dříve nebylo ve smyslech (tedy senzací a reflexí).

a) Přijetí Descartova gnoseologického východiska, ovšem s jistou změnou

SUBJEKT _____ OBJEKT (obsah subjektu rozdělen na dvě části)

Já, rozum

Dojmy, impresie X Ideje

b) Jak se popisuje „tabula rasa“?

- Vnější předmět (existuje?) působí skrze naše smysly (existují?) na subjekt (existuje?).
- V subjektu se vytvoří „dojem, impresie“. Sídlí v oblasti subjektu, kde jsou zabydleny dojmy. Dojem trvá (existuje) pouze velmi krátce (po dobu působení předmětu skrze smysly na subjekt).
- Dojem se přemístí z oblasti subjektu, který je zabydlen dojemem, do oblasti subjektu, který je zabydlen idejemi. Zde se z dojmu stane idea. Ideje jsou poměrně stálé. Ideje jsou vzpomínkami na dojem.
- Problém: mezi idejemi nalezneme abstraktní pojmy (substance, hmota, duše, Bůh...). Co s nimi? Vymazat je nelze. Odhlédnout od nich. Nezabývat se jimi.

7. Automatické spojování (atomárních) idejí v subjektu:

a) V momentu, když se fenomén přemísťuje z oblasti subjektu, která je osazena dojmy, do oblasti idejí (stává se ideou), idea nezůstává osamělá. **Spojí se automaticky – asociačně - s některými idejemi, které zde máme z dřívějšíka – na základě tzv. „asociačních zákonů“**

- **Zákon shody a rozdílu**
- **Zákon shody místa či času**
- **Zákon kauzality**

b) Odkud mám uvedené „zákony“?

- Z objektivní reality? NE!
- Ze subjektu (apriori)? NE!
- **Z předešlé zkušenosti, ze zvyku? ANO!**

8) Skepse k přírodním vědám

- Všechny zákony mechanické fyziky jsou kauzální.
- Kauzalita je principem pro spojení idejí, kterou mám pouze ze zvyku.
- Jakákoliv předešlá zkušenost (i kdyby se mnohokrát opakovala) není důvodem pro tvrzení, že jev bude vždy probíhat stelně (pád těles z okna).
- Až budu pozorovat, že předmět vyhozený z okna padá směrem dolů, mohu prohlásit, že padá dolů. Ne předtím (než předmět vyhodím).

9) Filosofie a každodenní život

- Filosof musí být vždy filosofem skeptickým (např. k platnosti gravitačního zákona).
- Člověk se v každodenním životě opírá o „víru“ (věřím, že platí gravitační zákon, neskáču z okna)!

10) Vrchol Humovy skepse: k pojmům HMOTA (objektivní realita) a DUCH (nositel dojmů a idejí):

- Existuje materiální svět (objektivní realita)?
Nevím a nemohu vědět!
- Existuje duch, já?
Nevím a nemohu vědět!
- Existuje „něco z obsahu Humovy filosofie“, co přežije skepsi?
OBSAH JÁ – dojmy a ideje! Dojmy téměř ihned vyprchají. Tedy: zůstanou pouze ideje (jako jisté vzpomínky na dojmy).

11) Co zbylo Humovi po skeptické redukci?

- Zmizela objektivní realita.
- Zmizelo Já, duch.
- Nedotčené skepsi zůstaly pouze ideje!
- Otázka: Mohli bychom prohlásit, že Hume přistupuje k Já jako součtu jeho vlastních idejí?

12) Závěrečné zamyšlení:

- **Byl Hume vůbec empirikem?** Jeho skepsi nepřezijí základní pilíře empirismu.

13) Srovnání: Locke – Berkeley – Hume v základních pojmech

	Objektivní realita	Duše
Locke	ano	ano
Berkeley	ne	ano
Hume	nevím, spíše ne	nevím, spíše ne